

УДК 796.071.4:796.3

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ТРЕНЕРІВ ЗІ СПОРТИВНИХ ІГОР У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Володимир ЛЕВКІВ

*Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського, м. Львів, Україна*

Актуальність. Зміни, що відбуваються в економічному, політичному й соціокультурному житті українського суспільства, викликали відповідні зміни в системі вищої фізкультурної освіти. У зв'язку з цим метою і результатом вищої професійної освіти визначається професійна компетентність як інтегративна якість особистості, що динамічно розвивається, характеризує її здатність здійснювати професійні дії на основі отриманих знань, умінь, навичок, засобів діяльності і ціннісно-смыслових орієнтацій.

Мета – розроблення моделі формування професійної компетентності майбутніх тренерів зі спортивних ігор у закладах вищої освіти.

Результати дослідження. Процес формування професійної компетентності майбутніх тренерів зі спортивних ігор у закладах вищої освіти представлено як систему, що є сукупністю взаємопов'язаних

структурних блоків: цільового, теоретико-методологічного, змістовного, процесуального, результативного.

Цільовий блок складається з мети й завдань. Мета: формування професійної компетентності майбутніх тренерів зі спортивних ігор у закладах вищої освіти. Завдання: 1) розвиток інтеграційно-цілісного мислення майбутніх тренерів зі спортивних ігор та їх позитивної мотивації до підготовки спортсменів; 2) стимулювання майбутніх тренерів зі спортивних ігор до професійного вдосконалення у галузі фізичної культури і спорту; 3) формування професійної спрямованості особистості майбутнього тренера зі спортивних ігор.

Теоретико-методологічною основою є застосування таких підходів, як системний, синергетичний, особистісно орієнтований, особистісно діяльнісний, практико-орієнтований, компетентнісний, полісуб'єктний, аксіологічний та акмеологічний.

Змістовний блок моделі містить: визначення вимог, що ставляться до кваліфікованого тренера зі спортивних ігор з боку роботодавця: вимоги до змісту знань, умінь і навичок, необхідних для компетентного виконання професійної діяльності; визначення складників професійної компетентності майбутніх тренерів зі спортивних ігор; конструювання навчальних планів і програм; визначення технології формування професійної компетентності майбутніх тренерів зі спортивних ігор у закладах вищої освіти; розроблення моніторингу освітнього процесу.

Когнітивний компонент охоплює науково-теоретичні знання про спеціальну термінологію, структуру і зміст майбутньої професійної діяльності, окремі властивості різних систем організму спортсмена, їх функціональні зв'язки та закономірності розвитку. Рівень розвитку когнітивного компонента професійної компетентності студентів визначають за повнотою, системністю і прикладністю знань з теорії та методики обраного виду спорту, теорії і методики спортивної підготовки, інших навчальних дисциплін медико-біологічного, психолого-педагогічного та організаційно-управлінського циклів.

Мотиваційний компонент характеризує наявність у студента позитивних мотивів, інтересу до професії, впевненість студента в готовності до виконання професійних завдань, переконаність у власній професійній придатності, потребу особистості студента в самореалізації в умовах професійної діяльності. Цей компонент

професійної компетентності покликаний формувати в майбутнього тренера зі спортивних ігор мотивацію до професійної діяльності, розуміння сенсу навчально-тренувальної і змагальної діяльності для розвитку особистості спортсмена, свою роль у досягненні спортсменом успішних результатів.

Операційний компонент охоплює схеми організації навчально-тренувального процесу та змагальної діяльності спортсменів, а також уміння особисто показати спортсменам спосіб виконання технічних прийомів гри чи тактичних дій. Рівень розвитку операційного компонента професійної компетентності студентів визначають за вміннями методично грамотно складати документи планування навчально-тренувальної і змагальної діяльності спортсменів, адекватно застосувати методи контролю за педагогічним процесом та своєчасно корегувати параметри фізичного і психічного навантаження.

Компонент індивідуального досвіду виражає прикладний аспект професійної діяльності тренерів зі спортивних ігор, оскільки формування професійної компетентності в умовах навчального процесу можливе лише за практичного виконання студентом професійних завдань завдяки практичному застосуванню методик педагогічного впливу на різні сторони підготовленості спортсменів та способів організації їх навчально-тренувальної і змагальної діяльності, спрямованих на розв'язання освітніх, оздоровчих та виховних завдань.

Комунікативний компонент проявляється в умінні встановлювати міжособистісні зв'язки, погоджувати свої дії з діями колег, обирати оптимальний стиль спілкування з оточенням у різних ситуаціях, опанувати засоби вербального і невербального спілкування. Комунікативний компонент професійної компетентності майбутніх тренерів зі спортивних ігор відображає здатність студентів ясно і чітко викладати інформацію, відстоювати свою точку зору, не руйнуючи відносин, уміти консультиувати з питань професійної діяльності, презентувати і публічно виступати, знаходити оптимальне розв'язання у процесі групової або міжособистісної взаємодії.

Особистісний компонент професійної компетентності майбутніх тренерів зі спортивних ігор характеризує здатність знати й розуміти самого себе, власні здібності, мотиви, інтереси і можливості для самореалізації у професійній діяльності, готовність до самовираження й подальшого розвитку у професійній діяльності.

Становлення кожного компонента, що входить у структуру професійної компетентності, пов'язане з формуванням його характеристик і властивостей як частини цілісної системи.

Процесуальний блок моделі орієнтовано на здійснення педагогічної діяльності щодо формування професійної компетентності майбутніх тренерів зі спортивних ігор, на реалізацію етапів і педагогічних умінь, використання технологічних підходів у навчанні. У процесі формування компетентності до розв'язання будь-якого професійного завдання студент проходить п'ять етапів: *адаптаційний, інформативно-проектувальний, інтеграційно-формувальний, особистісно-перетворювальний, оцінювально-коригувальний*.

Результативний блок моделі містить проведення моніторингу динаміки сформованості професійної компетентності майбутніх тренерів зі спортивних ігор у закладах вищої освіти. Узагальненим результатом є рівень (репродуктивний, нормативно-продуктивний, продуктивно-творчий) сформованості професійної компетентності майбутніх тренерів зі спортивних ігор у закладах вищої освіти.

Висновок. Розроблено та теоретично обґрунтовано модель формування професійної компетентності майбутніх тренерів зі спортивних ігор у закладах вищої освіти, структура якої охоплює усі складники педагогічної системи. У моделі враховано сучасні вимоги до професійної підготовки фахівців з позицій інтеграції до європейського освітнього простору. Упровадження моделі формування професійної компетентності майбутніх тренерів зі спортивних ігор у закладах вищої освіти значно підвищить ефективність навчально-виховного процесу у вищій школі.